

นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ กับทิศทางการผลิตและส่งออกข้าวไทย

Thailand Policy 4.0 with the Production and Exporting of Thai Rice

นายธเนศพล ธนบุญยวัฒน์

Mr. Thanetphon Thanaboonyawat

รองกรรมการผู้จัดการใหญ่ บริษัท โรงสีเอกริช จำกัด

Executive Vice President AKE RICE MILL Co., Ltd

นักศึกษา วปอ. หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ ๖๐

บทคัดย่อ

การผลิตและการส่งออกข้าวของไทยเมื่อในอดีตตามนโยบายพัฒนาประเทศในยุค ๑.๐ – ๓.๐ มุ่งเน้นเฉพาะแค่เพียงการผลิตเพื่อขายข้าวเปลือกหรือข้าวสารให้ได้ปริมาณมาก และเพียงพอต่อความต้องการประเทศผู้นำเข้าที่มีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกษตรกรและผู้ส่งออกไม่ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาทางด้านคุณภาพและความปลอดภัยของข้าวไทยเพื่อการส่งออก สังเกตได้จากจำนวนผลผลิตของข้าวต่อปี ถึงแม้จะมีปริมาณสูงขึ้นแต่กลับมีมูลค่าการส่งออกคงที่หรือต่ำลง รัฐบาลจึงจำเป็นต้องหามาตรการในการพัฒนาประเทศ จนกระทั่งปลายปี พ.ศ. ๒๕๕๙ จึงได้ประกาศนโยบายพัฒนาประเทศ คือ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand Policy 4.0) ซึ่งมุ่งเน้นเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม Value-Based Economy เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถผลิตและส่งออกข้าวให้ได้มูลค่าสูงแต่มีจำนวนผลผลิตเท่าเดิมหรือลดต่ำลง โดยใช้แนวทางพัฒนาการผลิตและการส่งออกข้าวไทยโดยประยุกต์ใช้นวัตกรรม ๔ ด้าน คือ การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่ (smart farmer) การพัฒนาวิธีการเพาะปลูก การตรวจวิเคราะห์และการประกันคุณภาพข้าวเพื่อการส่งออก และการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว

คำสำคัญ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐, การผลิตและส่งออก, ข้าวไทย

Abstract

Production and export of rice in Thailand, when in the past, the policy of the developed countries in the era of 1.0 – 3.0 specific focus just to sell or give to rice and enough product to importers that are increasing, making farmers and exporters have not given priority in development, quality and security of Thailand rice for export. Notice the amount of yield of rice per year. Even with the higher dose, but at constant export value or lower. The Government will need to find the measures in developing countries until late 1976 country development policy declared 2559 namely Thailand land policy 4.0 (Thailand Policy 4.0), which focused on the economy driven by innovation, the Value-Based Economy to achieve sustainable development, which can be produced and exported rice, but there have been a number of high value output

unchanged or lowered. By using the guidelines, development, production and export of rice by Thailand, by applying innovative 4 sides is to create a new version of the farmer (a smart farmer) developing methods of cultivation and quality assurance analysis of rice for export and processing products from rice.

Key Word Thailand Policy 4.0, Production and Exporting, Thai Rice

บทนำ

ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ เป็นต้นมา ประเทศไทยส่งออกสินค้าในภาคเกษตรกรรม โดยเฉพาะข้าว เป็นอันดับ ๑ หรือ ๒ (รองจากยางพารา) ของประเทศมาโดยตลอด ซึ่งประเทศไทยยังเป็นอันดับ ๑ ที่ครองแชมป์การส่งออกข้าวมากที่สุดในโลกอีกด้วย โดยมีมูลค่าการส่งออกที่สูงที่สุดในปี พ.ศ. ๒๕๕๑ เป็นจำนวนเงิน ๒๐๓,๒๑๙.๐๘ ล้านบาท (สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์, ๒๕๖๐) ถือว่าข้าวเป็นสินค้าที่ช่วยนำรายได้กลับเข้าประเทศได้จำนวนมาก เนื่องจากข้าวเป็นผลิตผลทางการเกษตรที่สามารถเพาะปลูกได้ดีในพื้นที่แถบเอเชีย ซึ่งประเทศไทยเป็นประเทศที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็น แหล่งน้ำ แหล่งดินที่มีคุณภาพ หรือแม้กระทั่งมีอุณหภูมิที่เหมาะสมในการเพาะปลูกข้าว จึงทำให้ได้ผลิตผลที่มีคุณภาพสูง แต่ปัญหาที่พบมาโดยตลอด คือ ผลผลิตที่ได้ต่อพื้นที่เพาะปลูกกลับมีจำนวนน้อยกว่าความเป็นจริง เนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ หรือแมลงศัตรูข้าวก็ตาม ทำให้ข้าวที่ได้มีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดโลก จึงทำให้ประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียงโดยเฉพาะประเทศอินเดีย ซึ่งเกษตรกรหันมาปลูกข้าวเพื่อการส่งออกมากขึ้นจนปัจจุบันเป็นประเทศที่มีการส่งออกข้าวมากที่สุดในโลกตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ประชาชาติธุรกิจ, ๒๕๖๐) ถึงแม้จะมีปริมาณข้าวที่สามารถส่งออกได้จำนวนมาก แต่ปัญหาใหญ่ที่สำคัญของประเทศอินเดียซึ่งตรงข้ามกับประเทศไทย คือ ข้าวที่ผลิตได้มีคุณภาพต่ำ เกษตรกรไม่มีความรู้ความเข้าใจในการเพาะปลูกและการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูข้าว อีกทั้งยังขาดการควบคุมดูแลข้าวให้มีคุณภาพที่ดีในระหว่างการเก็บรักษา ดังนั้นหากประเทศไทยจะสามารถกลับมาครองอันดับหนึ่งในตลาดการค้าข้าวของโลกได้อีกครั้ง รัฐบาลจำเป็นต้องหามาตรการในการพัฒนาการเพาะปลูกและการผลิตข้าว โดยมุ่งเน้นให้ได้ข้าวที่มีคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค มากกว่ามุ่งเน้นในเรื่องของปริมาณที่ผลิตได้ ซึ่งคุณภาพและความปลอดภัยนี้จะช่วยเพิ่มมูลค่าของการส่งออกข้าวไทยให้มีมูลค่าที่สูงขึ้นได้ถึงแม้ว่าจะผลิตได้ในปริมาณเท่าเดิมก็ตาม โดยเมื่อกลางปี พ.ศ. ๒๕๕๙ ที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้ออกนโยบายหนึ่ง ซึ่งเป็นนโยบายที่สนับสนุนวงการเกษตรแบบพลิกแนวคิดไปจากเดิม โดยปรับเปลี่ยนวิธีการทำเกษตรที่แตกต่างไปจากในอดีตอย่างสิ้นเชิง นั่นก็คือ นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand 4.0) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งเน้นพัฒนาทางการเกษตรให้มีคุณภาพสูงมากกว่ามุ่งเน้นด้านปริมาณนั่นเอง

นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ คืออะไร

นโยบายไทยแลนด์ คือ นโยบายหรือรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ยุค คือ

- ยุคที่ ๑ : ไทยแลนด์ ๑.๐ (Thailand 1.0) เป็นยุคแรกที่จะเน้นภาคเกษตร ซึ่งเกิดการปฏิวัติในภาคเกษตร หรือที่เรียกกันว่า Green Evolution โดยในยุคนี้เป็นยุคที่คนไทยปลูกข้าว พืชสวน พืชไร่ เลี้ยงหมู เป็ด ไก่ นำผลผลิตไปขาย สร้างรายได้และยังชีพ
- ยุคที่ ๒ : ไทยแลนด์ ๒.๐ (Thailand 2.0) เป็นยุคถัดมาที่เริ่มมีวิวัฒนาการโดยเน้นภาคอุตสาหกรรมเบา ซึ่งเกิดการปรับเปลี่ยนสู่สังคมอุตสาหกรรม ผ่าน Industrial Revolution เริ่มมีเครื่องมือเข้ามาช่วยในการผลิต เช่น รถไถนา เครื่องสีข้าว
- ยุคที่ ๓ : ไทยแลนด์ ๓.๐ (Thailand 3.0) เน้นภาคอุตสาหกรรมหนักและการส่งออก ซึ่งเกิด Digital Revolution เป็นละลอกๆ โดยใช้เทคโนโลยีจากต่างประเทศ เพื่อเน้นการส่งออก เช่น ผลิตและขายส่งออกเหล็กกล้า รถยนต์ ก๊าซธรรมชาติ ปูนซีเมนต์ เป็นต้น
- ยุคที่ ๔ : ไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand 4.0) ซึ่งเป็นยุคปัจจุบันที่เน้นเศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม Value-Based Economy เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

โดยทั้ง ๓ ยุค ที่ผ่านมา ทำให้ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศเป็นประเทศที่มี “รายได้ปานกลางชั้นสูง” แต่ก็หยุดยั้งแค่นั้น จึงทำให้รัฐบาลมีแนวคิดในการปฏิรูปเศรษฐกิจและสังคมให้มีคุณภาพมากขึ้นจนเกิดเป็นนโยบาย ไทยแลนด์ ๔.๐ (Thailand 4.0) ออกมา และคาดการณ์ว่าจะสามารถขับเคลื่อนประเทศให้ไปได้ไกลกว่าเดิม โดยโมเดลนี้เป็นแนวคิดที่จะนำโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ Value-Based Economy หรือ เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม คือ เปลี่ยนจากการผลักดันการผลิตสินค้าโภคภัณฑ์ไปสู่การผลิตและส่งออกสินค้าในเชิงนวัตกรรม ภายใต้แนวคิด “ผลิตมันคง ตลาดมันคง ผลิตมันยั่งยืน” นั่นเอง (อดิศักดิ์, ๒๕๕๙)

นโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ กับการผลิตและการส่งออกข้าวไทย

ดังนั้นเมื่อจะพัฒนาการผลิตและส่งออกข้าวไทยตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ จากความหมายที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น จะต้องพัฒนาวิธีการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวและเก็บรักษา การแปรรูป รวมถึงกระบวนการส่งออกโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินการในแต่ละขั้นตอน เช่น ในอดีตเกษตรกรปลูกข้าวเพื่อขายข้าวเปลือกหรือข้าวสาร ก็เปลี่ยนมาเพิ่มมูลค่าของข้าว ตั้งแต่การคัดเลือกพันธุ์ข้าวที่ปลูกจะต้องมีการวิจัยและพัฒนาว่าเป็นข้าวที่ทานแล้วมีคุณสมบัติพิเศษ สามารถบำรุงร่างกายและการทำงานของอวัยวะในส่วนต่างๆ จากนั้นนำข้าวที่ได้มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์จากข้าวที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง ซึ่งจะทำให้เพิ่มมูลค่าของข้าวให้สูงขึ้นไปอีก เป็นต้น ทุกอย่างจะต้องมีเรื่องราวมีคุณค่าและมูลค่า และจะต้องผูกโยงกับเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ โดยเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น นอกจากการพัฒนากรรมวิธีการผลิตแล้ว ยังต้องพัฒนาเกษตรกรผู้เพาะปลูกข้าวให้มีความรู้ความเข้าใจในการทำการเกษตรและการเพาะปลูกข้าวให้ได้คุณภาพและมีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค หรือเรียกง่ายๆ ว่า “Smart Farmer” นั่นเอง

แนวทางการพัฒนาการผลิตและการส่งออกข้าวไทยโดยใช้นวัตกรรม

๑. การสร้างเกษตรกรรุ่นใหม่

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ของประเทศ ล้วนเป็นผู้สูงอายุ ซึ่งมีจำนวนมากที่อยู่ใน Generation ของ Baby Boomer หรืออยู่ในวัยของผู้ที่เกษียณอายุ ในขณะที่ผู้ที่อยู่ใน Generation X Generation Y หรือต่ำกว่านั้น ถึงแม้จะเป็นลูกหลานของเกษตรกรเกือบทั้งหมด แต่กลับเลือกที่จะไม่ประกอบอาชีพทางการเกษตร เนื่องจากมีการศึกษาที่สูงกว่าเกษตรกร ผู้ที่มีฐานะเป็นพ่อแม่ หรือปู่ย่าตายาย อุปสรรคที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนามาสู่ยุคเกษตร ๔.๐ คือ การที่จะสนับสนุนและผลักดันให้เกษตรกร ที่ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยี มีการปรับตัวทางด้านเทคนิค การเงิน การบริหารจัดการ ซึ่งสิ่งที่ยากที่สุด คือ การที่จะทำให้เกษตรกรเหล่านี้สามารถเรียนรู้และนำนวัตกรรมใหม่ๆ มาใช้เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อการทำการเกษตรอย่างยั่งยืน และที่ได้กล่าวมาแล้ว Generation X และ Y ที่เลือกสายอาชีพเกษตรกรรม เป็นเพียงส่วนน้อยจากทั้งหมด ถึงแม้ว่าพวกเขาจะเป็นลูกหลานของเกษตรกรก็ตาม การผลักดันให้เกษตรกรที่เป็นผู้สูงอายุเรียนรู้นวัตกรรมใหม่ๆ เป็นเพียงปัญหาแรกของเกษตร ๔.๐ แต่ปัญหาที่สองที่มักไม่ได้มีการพูดถึง คือ การขาดช่วงของเกษตรกรในประเทศไทย เมื่อ Generation X และ Y ที่แม้จะเป็นลูกหลานของเกษตรกร ได้ปฏิเสธที่จะเลือกสายอาชีพนี้ (อริบ อัครวานันท์, ๒๕๖๐)

ดังนั้นการทำเกษตร ๔.๐ จึงเป็นการพลิกแนวคิดของเกษตรกรที่จะต้องมียุคความรู้ด้านเทคโนโลยี การแปรรูป และการตลาดเองควบคู่กันไปด้วย ซึ่งในปัจจุบันรัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำ โครงการ Young Smart Farmer ซึ่งได้ทำการคัดเลือกเยาวชนผู้สนใจในการทำเกษตรมาเป็นกำลังหลักในการขับเคลื่อนการทำเกษตรยุค ๔.๐ ไปด้วยอีกทางหนึ่ง โดยเน้นจากคนรุ่นใหม่ในการพาเกษตรกรรุ่นพ่อแม่มาทำการเกษตรแบบสมัยใหม่ ซึ่งเกษตร ๔.๐ เน้นการบริหารจัดการโดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วย เช่นการใช้แอปพลิเคชัน (Application) จากโทรศัพท์มือถือ มาตรวจสอบความชื้น ความอุดมสมบูรณ์ของดินและสภาพอากาศ เป็นต้น จากเกษตรกรธรรมดาเปลี่ยนมาเป็นผู้ประกอบการธุรกิจด้านเกษตร จัดทำและสร้างแบรนด์ (Brand) ปลุกเอง ขายเอง ทำการตลาดเอง มีเรื่องราว (Story) ที่ใช้ในการเพิ่มมูลค่าสินค้า มีการวางแผน จัดบันทึกการเพาะปลูกในครั้งต่อไป ทั้งหมดนี้เพื่อให้เป็นเกษตรกรที่สามารถพึ่งพาตนเองได้และมีรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้น และสุดท้ายก็ให้เกษตรกรรุ่นใหม่ร่วมกันสร้างเครือข่ายสังคมเกษตรให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และแบ่งปันเพื่อนำสิ่งที่ดีงามกลับคืนสู่สังคม และสามารถสร้างโมเดลต้นแบบที่ประสบความสำเร็จเป็นแรงบันดาลใจ ที่หลายภาคส่วนได้นำมาใช้เป็นกรณีศึกษาได้อีกด้วย

๒. การเพาะปลูก

ประเทศไทยมีสายพันธุ์ข้าวที่สามารถเพาะปลูกได้และมีคุณลักษณะพิเศษเฉพาะตัว ไม่ว่าจะเป็นพันธุ์กลิ่น รสชาติ คุณภาพ และมาตรฐานที่โดดเด่นของข้าวไทย ส่งผลให้ประเทศไทยครองส่วนแบ่งการส่งออกข้าวในตลาดข้าวโลกถึงร้อยละ ๓๐ ได้รับความไว้วางใจในฐานะผู้ส่งออกข้าวอันดับ ๑ ของโลกยาวนานต่อเนื่องกว่า ๓ ทศวรรษ และสามารถส่งออกข้าวไปมากกว่า ๑๖๐ ประเทศทั่วโลก โดยในปัจจุบัน เกษตรกรและผู้ส่งออกข้าวไทย สามารถดำเนินการผลิตข้าวคุณภาพดี มีมูลค่าสูง โดยข้าวหอมมะลิไทยได้รับการยอมรับว่าเป็นข้าวที่หอมที่สุดในโลก และประเทศไทยเป็นที่รู้จักทั่วโลกในฐานะแหล่งผลิตข้าวที่หลากหลายมากกว่า ๒๐,๐๐๐ สายพันธุ์ ตั้งแต่พันธุ์ข้าวพื้นเมือง ข้าวเชิงพาณิชย์ และข้าวคุณลักษณะพิเศษ (Specialty Rice) หรือข้าวที่เกิดจากการพัฒนาผสมข้ามสายพันธุ์ เช่น ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมมะลิแดง ข้าวหอมนิล ข้าวสินเหล็ก เป็นต้น นอกจากนี้รัฐบาลยังส่งเสริมให้นักวิจัยข้าวสามารถคิดค้นการปรับปรุงและพัฒนาพันธุ์ข้าวให้มีคุณสมบัติพิเศษ

ทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงพาณิชย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของข้าวไทยให้สูงขึ้น โดยไม่เน้นในเรื่องของปริมาณ เพื่อให้คุ้มทุนการผลิตตามสโลแกน “ทำน้อย ได้มาก ทำมาก ได้น้อย” อีกทั้งยังส่งเสริมให้มีการสร้างอัตลักษณ์ (Brand) เพื่อแสดงความเฉพาะตัวของข้าวไทย ซึ่งในปัจจุบันไทยเป็นแหล่งผลิตข้าว GI (Geographical Indication) ที่เปี่ยมอัตลักษณ์ถึง 9 สายพันธุ์ ได้แก่ ข้าวหอมมะลิสุรินทร์ (พ.ศ. ๒๕๔๘) ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ และข้าวฮางหอมทองสกลทวาปี (พ.ศ. ๒๕๔๙) ข้าวเจ๊กเชยเส้าไห้ ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ และข้าวเหลืองปะทิวชุมพร (พ.ศ. ๒๕๕๐) ข้าวกำลัสนา (พ.ศ. ๒๕๕๑) และข้าวไร้ลิ้มผัวเพชรบูรณ์ (พ.ศ. ๒๕๕๖) ข้าวไทย GI คือสุดยอดพันธุ์ข้าวคุณภาพทั้งในด้านรสชาติและโภชนาการ และสร้างความยั่งยืนให้แก่ชุมชนเกษตรกร (คมชัดลึก, ๒๕๖๐)

นอกจากนี้ สิ่งที่สำคัญกว่าการพัฒนาการปรับปรุงพันธุ์ข้าวแล้ว เกษตรกรยังต้องให้ความสำคัญต่อวิธีการเพาะปลูกข้าวให้มีความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ในการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวในระหว่างเพาะปลูกและหลังเก็บเกี่ยวให้น้อยที่สุด หากทำได้ก็ควรปลูกตามธรรมชาติโดยไม่ใช้สารเคมีเลย หรือที่เรียกกันว่า ข้าวออแกนิก หรือข้าวอินทรีย์ (Rice Organic) ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพสูงในการปลูกข้าวอินทรีย์ด้วยวิถีและภูมิปัญญาของเกษตรกร ในขณะที่พื้นที่เพาะปลูกยังมีสภาพธรรมชาติอันบริสุทธิ์ ข้าวอินทรีย์ปลอดภัยต่อสุขภาพ กระบวนการปลูกและผลิตที่ปลอดสารพิษในทุกขั้นตอน และดีต่อสิ่งแวดล้อม จึงจะทำให้ได้ข้าวส่งออกที่มีทั้งคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภค ทั้งยังมีรสชาติที่อร่อยและเป็นเอกลักษณ์อีกด้วย

๓. การตรวจวิเคราะห์และการประกันคุณภาพข้าวเพื่อการส่งออก

เพื่อเป็นการยืนยันคุณภาพและมาตรฐานการผลิตข้าวเพื่อการส่งออกของประเทศไทย กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยสำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ ได้กำหนดคุณภาพของข้าวไทยให้มิได้ตามมาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. ๔๐๐๐-๒๕๖๐ เรื่องข้าวหอมมะลิไทย (Thai Hom Mali Rice), มกษ. ๔๐๐๑-๒๕๖๐ เรื่องข้าวหอมไทย (Thai Aromatic Rice) และ มกษ. ๔๐๐๔-๒๕๖๐ เรื่องข้าวไทย (Thai Rice) เพื่อให้ข้าวส่งออกจากประเทศไทยมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และมีมูลค่าการส่งออกที่สูงขึ้นอีกด้วย นอกจากการกำหนดคุณภาพของเมล็ดข้าวแล้ว ยังพบว่าคู่ค้าบางประเทศที่นำเข้าข้าวจากประเทศไทยยังกำหนดให้มีการทดสอบความปลอดภัยของข้าวด้วย เช่น สารพิษตกค้างทางการเกษตร (Pesticide Residues) โดยเฉพาะผู้นำเข้าในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งมักจะกำหนดให้มีรายการและเกณฑ์การทดสอบเป็นไปตามมาตรฐานสากล Codex Stan GC0649 – Rice จึงทำให้มั่นใจได้ว่าข้าวที่นำเข้าจากประเทศไทยมีทั้งคุณภาพและความปลอดภัยต่อผู้บริโภคอย่างสูงสุด และยังสามารถเพิ่มมูลค่าข้าวของไทยให้สูงขึ้นได้อีกด้วย

๔. การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าว

นอกจากการพัฒนาเกษตรกร การเพาะปลูกข้าว และการประกันคุณภาพแล้ว การเพิ่มมูลค่าของข้าวไทยยังสามารถทำได้หลายวิธีเนื่องจากในปัจจุบันมีนักวิชาการที่สามารถคิดค้นนวัตกรรม โดยนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ ในการเพิ่มมูลค่าและแปรรูปผลิตภัณฑ์ข้าวไปได้ในหลายๆ รูปแบบ ยกตัวอย่าง เช่น การสกัดสารสกัดอันทรกคุณประโยชน์ต่างๆ จากข้าวได้ เช่น โพรไบโอติก (Probiotic) หรือจุลินทรีย์ที่มีชีวิต เปปไทด์ (Peptide) หรือโปรตีนสกัดจากข้าว ไปจนถึงไซลิทอล (Zylitol) เป็นต้น (คมชัดลึก, ๒๕๖๐)

ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ข้าวไทยในวันนี้มีขายทั้งเป็นข้าวเมล็ดและ “ข้าวกล้องงอก” ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับข้าวขึ้นอีก ๔ เท่า นำมาพัฒนาและสกัดเป็น “น้ำมันรำข้าว” ซึ่งเป็นน้ำมันพืชทางเลือกเพื่อสุขภาพและมีมูลค่าสูง หรือการนำเมล็ดข้าวเข้าสู่กระบวนการผลิตให้เป็นแป้งสตาร์ช หรือ “แป้งดัดแปร” เพิ่มมูลค่าจากข้าวสารกิโลกรัมละ ๑๐ บาท เป็นแป้งข้าวดัดแปรมูลค่ากิโลกรัมละถึง ๑,๐๐๐ บาท ซึ่งแป้งดัดแปรนั้นมีสารพัดคุณประโยชน์ในการเป็นส่วนประกอบการผลิตสารพัดผลิตภัณฑ์ เช่น กระดาษ

หรือวัสดุก่อสร้าง และยังใช้เป็นสารทดแทนแป้งสาลี ทดแทนไขมันในผลิตภัณฑ์อาหารแช่แข็ง เครื่องดื่ม น้ำสลัด ขนมหวาน หรือไอศกรีม ได้อีกด้วย อีกทั้งผู้ประกอบการไทย ยังประสบความสำเร็จในการผลิตแป้งสตาร์ช เพื่อเป็นส่วนประกอบ (filler) ของการผลิตยาเม็ด โดยมีส่วนช่วยเพิ่มการละลายการปลดปล่อยของตัวยา และลดการแตกหักง่ายของเม็ดยา หรือกระทั่งปัจจุบันนักวิจัยไทยยังสามารถคิดค้นดัดแปลงโครงสร้างข้าวโดยใช้วิธีทางเคมี จนข้าวกลายเป็นผลิตภัณฑ์เจลตันแบบสำหรับการผลิตยา เพื่อใช้ในวงการทันตกรรม เป็นต้น

สรุป

ผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากนวัตกรรมขั้นสูงดังที่กล่าวมาแล้วเหล่านี้ สามารถพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่าข้าวเป็นธัญพืชที่มีมูลค่าสูง ตลอดจนมีศักยภาพที่จะตอบโจทยความต้องการในชีวิตของผู้คนยุคปัจจุบันได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้นหากต้องการส่งเสริมการส่งออกไทยให้ได้มูลค่าที่สูงตามนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐ นอกจากจะต้องพัฒนาทางด้านการตลาดแล้ว คุณภาพและความปลอดภัยก็เป็นสิ่งสำคัญที่ประเทศไทยจะต้องให้ความสำคัญและต้องรักษาไว้ซึ่งระดับของมาตรฐานดังกล่าวที่สร้างขึ้นแล้ว ยังต้องเพิ่มมูลค่าโดยการแปรรูปให้เป็นผลิตภัณฑ์อื่นที่ทำจากข้าวของไทยและมีเอกลักษณ์ หรือ อัตลักษณ์ที่ไม่เหมือนชาติใด และมีคุณค่าที่มากขึ้นโดยใช้กำลังการผลิตให้มีปริมาณเท่าเดิมหรือปริมาณลดลงแต่มูลค่าสูงขึ้น และหากต้องการให้เศรษฐกิจในการผลิตและส่งออกข้าวเป็นไปด้วยความยั่งยืน ก็จะต้องพัฒนากำลังสำคัญที่เป็นตัวแปรคือ เกษตรกร ให้มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพและมีความปลอดภัยอย่างแท้จริง และที่สำคัญต้องปลูกจิตสำนึกให้รู้สึกรักในอาชีพเกษตรกรรมจึงจะทำให้ข้าวของไทยครองความเป็นหนึ่งในโลกได้

บรรณานุกรม

คมชัดลึก. (๒๕๖๐). ข้าวไทยในเวทีข้าวโลกกับนโยบายไทยแลนด์ ๔.๐. ใน **คมชัดลึกออนไลน์**. เข้าถึงได้จาก <http://www.komchadluek.net/news/economic/277082> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ประชาชาติธุรกิจ. (๒๕๖๐). แชมป์การส่งออกข้าว. ใน **ประชาชาติธุรกิจออนไลน์**. เข้าถึงได้จาก www.facebook.com/PrachachatOnline สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (๒๕๖๐). มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. ๔๐๐๐-๒๕๖๐ เรื่องข้าวหอมมะลิไทย. ๓๓ หน้า.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (๒๕๖๐). มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. ๔๐๐๑-๒๕๖๐ เรื่องข้าวหอมไทย. ๓๘ หน้า.

สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (๒๕๖๐). มาตรฐานสินค้าเกษตร มกษ. ๔๐๐๐-๒๕๖๐ เรื่องข้าวไทย. ๔๒ หน้า.

สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์. (๒๕๖๐). การส่งออกสินค้าสำคัญของไทยเรียงตามมูลค่า. ใน **ฐานข้อมูลการนำเข้า-ส่งออกสินค้าไทย**. เข้าถึงได้จาก http://www.ops3.moc.go.th/export/recode_export_rank/# สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

อดิศักดิ์. (๒๕๕๙). เกษตร ๔.๐ ยุคที่เกษตรกรไทยต้องรู้. ใน **เกษตรอินทรีย์**. เข้าถึงได้จาก <https://www.organicfarmthailand.com/> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

อธิป อัสวานันท์. (๒๕๖๐). เกษตร ๔.๐ ทางเลือก-ทางรอดของเกษตรกรไทย. ใน **กรุงเทพธุรกิจออนไลน์**. เข้าถึงได้จาก <http://www.bangkokbiznews.com/blog/detail/640742> สืบค้นเมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.